

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і
науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.04

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан історичного факультету

проф. Качараба С. П.
“ 4 ” вересня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ІНШИЙ» ТА «ЧУЖИЙ»: КСЕНОФОБИЯ У ФРАНЦІЇ
У ХІХ – НА ПОЧ. ХХІ ст.**

галузь знань _____ (шифр і назва навчальної дисципліни)
03 – Гуманітарні науки _____
(шифр і назва галузі знань)

напрямок підготовки _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ **032 "Історія та археологія"** _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

_____ (назва спеціалізації)
факультет, відділення _____ історичний
факультет _____
(назва факультету, відділення)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма курсу «Інший» та «чужий»: ксенофобія у Франції у ХІХ – на початку ХХІ ст. для студентів за спеціальністю історія та археологія. – 14 с.

Розробник: доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн, кандидат історичних наук Сипко Богдана Володимирівна

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

Протокол від. “_29_”__серпня__2019 року № _1_

Завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн

_____ (_доц. Баран З. А._)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“_29_”__серпня__ 2019 року

Схвалено Вченою радою історичного факультету

Протокол від. “_4_”__вересня_2019 року № _1/2019-20_

“_4_”__вересня__2019_ року Голова _____ (_проф. Качараба С. П._)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань _03 – гуманітарні науки _ (шифр і назва)	Вибіркова (спеціалізації)	
	Напрямок підготовки _____ (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність: 032 історія та археологія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		7-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: ____бакалавр____	48 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		87 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 36/64

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: на прикладі Франції простежити, як впродовж XIX – XX ст. змінювалися світоглядні уявлення європейців про “Іншого”.

Завдання: ознайомити студентів із найяскравішими проявами ксенофобії у Франції від початку XIX ст.; проаналізувати, як змінювався образ “Іншого”, і хто в різні періоди уособлював “Чужого”; з’ясувати, з чим пов’язаний поворот до самозвинувачення, характерний для початку XXI ст.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- Основні расові теорії, сформульовані у Франції на зламі XIX – XX ст.;
- Стереотипи про основні іммігрантські спільноти Франції другої половини XIX – першої половини XX ст. (бельгійці, італійці, іспанці, поляки);
- Причини формування негативного образу “Бошів” у Франції;
- Про нові підходи в інтерпретації суті справи Дрейфуса;
- Про резонансні злочини, вчинені іноземцями у Франції;
- Основні прояви ксенофобської політики режиму Віші;
- Особливості французької політики щодо ромів;
- Про зміни у ставленні до осіб нетрадиційної орієнтації;
- Основні етапи прийняття французького імміграційного законодавства;
- Нові тенденції у сучасній французькій політиці пам’яті.

вміти:

- критично осмислювати інформацію, почерпнуту із засобів масової інформації та публіцистичних творів;
- працювати з історичними джерелами новітнього періоду;
- аналізувати карикатури та пропагандистські плакати;
- пояснити терміни “ксенофобія”, “дискримінація”, “антисемітизм”, “расизм”, “евгеніка”, “ісламофобія”, “роміофобія”, “гомофобія”, “Параїмос”, “Шоа”, “харкі”, “зони пріоритетного навчання”, “складні міські зони”, “бідонвіллль”, “контракт про прийом та інтеграцію”, “паспорт кочівника”, “алжирський синдром”, “позитивна дискримінація”.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу

Вимоги до курсу. Особливості термінологічного апарату. Лінгвістична ксенофобія. Зміни у підходах

Тема 2. Розвиток расових теорій у Франції на зламі XIX – XX ст.

«Песимістичний» расизм. Ж.-А. де Гобіно. Еволюційний расизм. Гюстав Лебон. Біологічний расизм. Жорж Сурі. Євгенічний расизм. Жорж Ваше де Ляпуж.

Тема 3. Підступні небезпечні Боші: Німці очима французів (1870–1918 рр.)

Німецька політична імміграція у Францію. Чинник Франко-пруської війни 1870-1871 рр. Франкфуртський мир 1871 р. Закон проти шпигунства 1886 р. Буланжизм. Чинник Великої війни. Аналіз карикатур.

Тема 4. Антисемітизм у Франції на зламі ХІХ – ХХ ст.

Термінологічний апарат. «Щасливий, як Бог у Франції». Видання Едуарда Дрюмона. Справа Дрейфуса. Моріс Баррес. Аналіз карикатур.

Тема 5. “Любі” сусіди

Демографічні характеристики. «Бельгійці – конкуренти». Дрокур 1892 р. «Італійці – анархісти». «П’ємонтці». «Марсельська вечірня» 1881 р. Бійня в Aigues-Mortes, 1893. Луї Бертран «Вторгнення» (1907). «Іспанці – проблемні біженці». Хорст Розенталь «Міккі у таборі Гюрс» (1942). 1889 р. зміна порядку набуття громадянства. Аналіз стереотипів і карикатур.

Тема 6. Гучні вбивства, вчинені іноземцями у Франції до Другої світової війни

Феліче Орсіні – «шляхетний» терорист, 1858 р. Справа Казеріо, 1894 р. Вбивство Симона Петлюри, 1926 р. «Монстр» Павло Горгулов, 1932 р.

Тема 7. Франція для французів: режим Віші та ксенофобія

Імміграційне законодавство міжвоєнного періоду. Луї-Фердинан Селін. Заходи, спрямовані на денатуралізацію. Перший єврейський статут 1940 р. Другий єврейський статут 1941 р. «Аріанізація» єврейських підприємств. Центральний транзитний табір у Дрансі. Облава, Зимовий велодром, 1942 р. Дитячі конвої. Виставка «Євреї та Франція». Село праведників світу Шамбон-сюр-Ліньон. Аналіз карикатур і пропагандистських плакатів.

Тема 8. Роми у Франції

Термінологічний апарат. Перепис ромів 1895 р. Колективні паспортні книжки 1912 р. Табір для ромів у Кресті. Ефект Другої світової війни. Табір у Сальєрі, 1942 р. Проблема «кочівників» за часів каденцій

Н. Саркозі та Ф. Олланда. Кінематограф ромів. Тоні Гатліф. Аналіз карикатур.

Тема 9. Зигзаги Французької політики щодо ЛГБТ (1791-2019 рр.)

Декриміналізація содомії, 1791-1810 рр. Закон від 6 серпня 1942 р. Пряма/непряма дискримінація. Група Аркадія, 1954 р. Робер Бадінтер. Закон 1982 р. 2004 р. криміналізація гомофобії. Легалізація одностатевих шлюбів, 2013 р. Звіти асоціації SOS Homophobia.

Тема 10. Іммігрантів вигнати неможливо асимілювати

Перелом, спровокований Другою світовою війною. Центр дії та захисту іммігрантів. Національний рух проти расизму. Міждержавні трудові угоди. Динаміка іноземців у Франції. Перші спроби вирішити житлові проблеми. Поль Делувріє. «Змінити життя для іммігрантів», 1981 р. САІ (Контракт про прийом і інтеграцію). Агітаційні матеріали Національного Фронту.

Тема 11. “Усім винні”: Що далі?

Визнання французької вини у Шоа, 1995 р. Визнання рабства злочином проти людяності, 2001 р.(закон Тобіра). 2001 р. – День вдячності харкі. Закон від 23 лютого 2005 р.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	у	у тому числі					у	у тому числі				
		с	л	п	л	і		с	с	л	п	л
ь			а	н	.	ь			а	н	.	
о			б	д		о			б	д		
г			.	.		г			.	.		р
о						о						.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до курсу	6	2				4						
Тема 2. Розвиток расових теорій у Франції на зламі XIX – XX ст.	8	4				4						

Тема 3. Підступні небезпечні і Боші: Німці очима французів (1870–191 8 рр.)	1 0	4				6							
Тема 4. Антисеміт изм у Франції на зламі XIX – XX ст.	1 1	4				7							
Тема 5. “Любі” сусіди	1 8	8				1 0							
Тема 6. Гучні вбивства, вчинені іноземцям и у Франції до Другої світової війни	1 4	4				1 0							
Тема 7. Франція для французів: режим Віші та ксенофобі я	1 4	4				1 0							
Тема 8. Роми у Франції	1 4	4				1 0							
Тема 9. Зигзаги Французь- кої політики щодо ЛГБТ (1791-	1 4	4				1 0							

2019 рр.)													
Тема 10. Іммігрантів вигнати неможливо асимілювати	1 8	6				1 2							
Тема 11. “Усім винні”: Що далі?	8	4				4							
Усього годин	1 3 5	4 8				8 7							

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

1	<p>Опрацювання студентами з метою подальшого обговорення на аудиторних заняттях низки текстів і відеоматеріалів:</p> <p><i>Тема 1:</i></p> <p>Пюимеж Ж. Шовен, солдат-землепашец. Епизод из истории национализма [пер. с франц. В. Мильчиной]. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 400 с.</p> <p>Пюимеж Ж. Солдат Шовен // Франция-память / П. Нора, М. Озуф, Ж. де Пюимеж, М. Винок [пер. с франц. Д. Хапаевой]. – СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета, 1999. – С. 186–224.</p> <p><i>Тема 2:</i></p> <p>Гобино Ж. А. Опыт о неравенстве человеческих рас. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – С. 13–202.</p> <p><i>Тема 4:</i></p> <p>Золя Э. Я обвиняю. Письмо господину Феликсу Фору, Президенту Республики // Золя Э. Собрание сочинений в 26 т. Т. 26. – М.: Издательство Художественная литература, 1966. – С. 216–232.</p> <p>Франс А. Острів пінгвінів // А. Франс. Твори в п'яти томах. Т. 4. – К.: Видавництво художньої літератури “Дніпро”, 1977. – С. 129–352.</p> <p>Справа Дрейфуса, реж. Ж. Мельес. – Франція, 1899.</p> <p><i>Тема 5:</i></p> <p>Золя Е. Жерміналь [пер. з франц. В. Черняхівської]. – Х.: Фоліо, 2008. – 516 с.</p> <p>Тоні, реж. Ж. Ренуар. – Франція, 1935.</p> <p><i>Тема 7:</i></p> <p>Гарі Р. Летючі змії: роман [пер. з франц. П. Таращука]. – Тернопіль:</p>	57
---	---	----

	<p>Навчальна книга – Богдан, 2019. – 232 с. Облава [La Rafle], реж. Р. Бош. – Франція, Німеччина, Угорщина, 2010.</p> <p><i>Тема 8:</i> Сам по собі [Korkoro], реж. Т. Гатліф. – Франція, 2009. Божевільні сусіди [À bras ouverts], реж. Ф. де Шеврон. – Франція, 2017.</p> <p><i>Тема 10:</i> Недоторканні (1+1), реж. Е. Толедано, О. Накаш. – Франція, 2011. Самба, реж. Е. Толедано, О. Накаш. – Франція, 2014.</p> <p><i>Тема 11:</i> Брюкнер П. Тирания покаяния. Эссе о западном мазохизме [пер. с франц. С. Дубина]. – Санкт-Петербург: Издательство Ивана Лимбаха, 2009. – 256 с.</p>	
2	Підготовка до письмової модульної контрольної роботи	30
	Разом	87

9. Індивідуальні завдання

10. Методи навчання

Лекції із медіа-презентаціями, евристичні бесіди, “мозковий штурм”, дискусії, активна робота з візуальними джерелами.

11. Методи контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються методи поточного та проміжного контролю.

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять.

Проміжний контроль рівня знань студентів здійснюється за результатами підсумкової контрольної роботи.

При виведенні загальної оцінки студента береться до уваги результати поточного та проміжного контролю.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота											Сума	
T 1		T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	T 10	100
											0	1
100												

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	Зараховано
81-89	добре	
71-80		
61-70	задовільно	
51-60		
*	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

* кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

13. Методичне забезпечення

1. Розроблені лектором медіа-презентації до лекцій, які надсилаються студентам після кожного заняття.

14. Рекомендована література

Джерела:

1. Брюкнер П. Тиранія покаяння. Ессе о западном мазохизме [пер. с франц. С. Дубина]. – Санкт-Петербург: Издательство Ивана Лимбаха, 2009. – 256 с.
2. Гобино Ж. А. Опыт о неравенстве человеческих рас. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – С. 13–202.
3. Гарі Р. Летючі змії: роман [пер. з франц. П. Тарашука]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. – 232 с.
4. Золя Е. Жерміналь [пер. з франц. В. Черняхівської]. – Х.: Фоліо, 2008. – 516 с.
5. Золя Э. Я обвиняю. Письмо господину Феликсу Фору, Президенту Республики // Золя Э. Собрание сочинений в 26 т. Т. 26. – М.: Издательство Художественная литература, 1966. – С. 216–232.
6. Пюимеж Ж. Шовен, солдат-землепашец. Эпизод из истории национализма [пер. с франц. В. Мильчиной]. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 400 с.
7. Пюимеж Ж. Солдат Шовен // Франция-память / П. Нора, М. Озуф, Ж. де Пюимеж, М. Винок [пер. с франц. Д. Хапаевой]. – СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета, 1999. – С. 186–224.
8. Франс А. Острів пінгвінів // А. Франс. Твори в п'яти томах. Т. 4. – К.: Видавництво художньої літератури “Дніпро”, 1977. – С. 129–352.

Кіноматеріали:

9. Божевільні сусіди, реж. Ф. де Шеврон. – Франція, 2017.
10. Недоторкані (1+1), реж. Е. Толедано, О. Накаш. – Франція, 2011.
11. Облава [La Rafle], реж. Р. Бош. – Франція, Німеччина, Угорщина, 2010.
12. Самба, реж. Е. Толедано, О. Накаш. – Франція, 2014.
13. Сам по собі [Korkoro], реж. Т. Гатліф. – Франція, 2009.
14. Справа Дрейфуса, реж. Ж. Мельєс. – Франція, 1899.
15. Тоні, реж. Ж. Ренуар. – Франція, 1935.

Література:

16. Бірнбаум П. Франція для французів. Історія проявів націоналістичної ненависті. – К.: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2015. – 373 с.
17. Крайнова Д. Дело Дрейфуса // Новая и новейшая история. – 2007. – № 1.

18. Майлз Р., Браун М. Расизм [пер. с англ. Л. Пантиной]. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2004. – 240 с.
19. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять [пер. з франц. А. Рєпи]. – К.: ТОВ “Видавництво КЛІО”, 2014. – 272 с.
20. Расизм, ксенофобия, дискриминация. Какими мы их увидели... / Сб. статей; сост. и отв. ред. Е. Деминцева. – М.: Новое литературное обозрение, 2013. – 384 с.
21. Тагиефф П.-А. Цвет и кровь. Французские корни теории расизма [пер. с франц. А. Славохотова]. – М.: Научно-издательский центр “Ладомир”, 2009. – 238 с.
22. Франция-память / П. Нора, М. Озуф, Ж. де Пюимеж, М. Винок [пер. с франц. Д. Хапаевой]. – СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета, 1999. – 328 с.
23. Шнирельман В. “Порог толерантности”. Идеология практика нового расизма. – Т. 1. – М.: Новое литературное обозрение, 2011. – 552 с.
24. Noiriel G. Immigration, antisémitisme et racisme en France (XIX–XX siècle): Discours publics, humiliations privées / Gérard Noiriel. – Paris : Librairie Arthème Fayard, 2007. – 720 p.